

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مهدی

نویسنده:

سید محمد جواد طاهری موسوی

سخن نویسنده

با توجه به اهمیت موضوع «مهدویت» از ابعاد گوناگون، حسب الأمر علامه مجاهد حضرت آیت الله حاج سید عبدالصاحب موسوی دامت برکاته، مؤسس مراکز فرهنگی اهل البیت علیهم السلام در عراق، سوریه، لبنان و ایران، بر آن شدیم که مباحث موجود در کتاب نوری از معدن نور، که در موضوع مهدویت بود را به صورت جداگانه چاپ و در اختیار مؤمنان و منتظران حضرت بقیة الله الأعظم ارواحنا فداه قرار دهیم.

مباحث پیش رو شامل بررسی مبحث مهدویت و انتظار از منظر ادیان مختلف، اهل سنت و مذهب اهل بیت علیهم السلام، همچنین شامل بررسی وظایف منتظران در غیبت امام غائب عجل الله فرجه و در آخر، بررسی ابعاد وجودی حضرت مهدی علیه السلام از روایات اهل بیت علیهم السلام با اسانید صحیح و حسن و بررسی تاریخی ولادت ایشان و اسارت والده ارجمند ایشان و همچنین پاسخ به بعضی شبهات در موضوع مهدویت و انتظار است. تمامی مطالب پیش رو از آیات قرآن کریم و روایات اهل بیت علیهم السلام و کتب تاریخی است، همان طور که شیوه نگارش تمامی مباحث نوشته شده توسط نویسنده، به همین سبک و شیوه می باشد و مورد تأیید حضرت آیت الله سید عبدالصاحب موسوی دامت برکاته قرار گرفته است.

امید است که ان شاء الله مورد عنایت حضرت بقیة الله الأعظم ارواحنا فداه و مادر مکرمه اش حضرت صدیقه کبری فاطمه زهرا علیها السلام قرار گیرد.

سید محمد جواد موسوی

شعبان ۱۴۴۰

هم زمان با هزار و چهارصدمین سال شهادت

امام الاتقیاء امیرالمؤمنین علیه السلام

مبحث اول:

موعود ادیان

﴿وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ
وَنَجْعَلَهُمُ ائِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾^(۱)
﴿الْم * ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ﴾^(۲)

مسأله مهدویت در مکاتب مختلف

یکی از مسائل بسیار مهمی که از ابتدای آفرینش درباره آن بحث شده و همه اقوام گذشته بر روی آن اتفاق نظر داشتند، وجود منجی آخر الزمان است.

او کسی است که نجات دهنده انسان است و بشر را از طوفان مشکلات به ساحل آرامش و نور رهنمون می‌سازد. هیچ مسأله‌ای به مانند این مسأله در ادیان مختلف مورد اتفاق نبوده است. تفاوت فقط در مصداق آن است و لذا هر قومی، منجی خود را به نامی می‌خوانند.

منجی در ادیان مختلف

یکی از کتب مقدس هندوها کتاب (دید) است که آن را در زمره کتاب‌های مقدس خود می‌شمارند. در این کتاب از (منصور) به عنوان منجی آخر الزمان یاد شده: (پس از خرابی دنیا پادشاهی در آخر الزمان پیدا می‌شود که پیشوای خلائق باشد و نام او منصور باشد. تمام عالم را بگیرد و به دین خود در آورد و همه کس را از مؤمن و کافر بشناسد و هرچه از خداوند خواهد سر آید)^(۳). در آیین کنفوسیوس نیز بشارت منجی با تفصیلات فراوانی وجود دارد: (مردی که از طرف آسمان مأمور است در دل‌های آدمیان نفوذ می‌کند و از آن رو در روی زمین صلح برقرار می‌نماید... کسی که از

۱. سوره قصص: آیه ۵.

۲. سوره بقره: آیات ۱ - ۳.

۳. خورشید مغرب: ص ۵۴.

طرف آسمان مأمور است در پیروی مقصد خود استوار ماند و از آن رو، کره زمین رو به کمال می‌رود^(۱). در قرآن کریم به این مطلب نیز اشاره دارد که بحث منجی در کتب عهدین^(۲) و در کتاب زبور حضرت داود نیز وجود دارد: ﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾؛ و در حقیقت در زبور پس از تورات نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد^(۳).

در زبور آمده: (زیرا که شریران منقطع می‌شوند، اما متوکلان به خداوند، وارث زمین خواهند شد)^(۴)، (اما متواضعان، وارث زمین شده از کثرت سلامتی متلذذ خواهند شد)^(۵). (خداوند روزهای صالحان را می‌داند و میراث ایشان ابدی خواهد بود)^(۶) و بسیاری دیگر. در آیین زردشت نیز از منجی به نام سوشیانس یا سوشیانت تعبیر می‌شود: (... از این جهت سوشیانس نامیده خواهد شد زیرا که سراسر جهان مادی را سود دارد)^(۷). در آیین مسیحیت نیز به مسأله منجی اشاره شده آنجایی که در انجیل آمده: (همچنان که برق از مشرق ساطع شده تا به مغرب ظاهر می‌شود، ظهور پسر انسان نیز چنان خواهد بود...)^(۸). چنان که دیدید به صورت بسیار خلاصه بیان شد که در اقوام و ادیان گذشته به مسأله منجی پرداخته شده و آن را جزء ضروریات دین و آیین خود می‌دانستند. در اسلام به صورت بسیار گسترده به این مسأله پرداخته شده و چه در منابع اهل سنت و چه شیعه، روایات بسیاری در این موضوع از زبان پیامبر ﷺ و ائمه اطهار علیهم السلام نقل شده است.

مهدی ﷺ از منظر اهل سنت

در اینجا ما به چند روایت که در منابع اهل سنت به موضوع مهدویت پرداخته، اشاره می‌کنیم: (مهدی از ما اهل بیت علیهم السلام است

۱. کتاب لی جی: ص ۸۹.

۲. عهد قدیم (تورات) و عهد جدید (انجیل).

۳. سوره انبیاء: آیه ۱۰۵.

۴. زبور: مزمور ۹.

۵. همان: مزمور ۱۱.

۶. همان: مزمور ۱۹.

۷. اوستا: فروردین هشت، بند ۶۲.

۸. انجیل متی: باب ۲۴، آیه ۲۷.

خداوند امر او را در یک شب اصلاح و مهیا می‌کند^(۱). (ام سلمه گوید: نزد پیامبر ﷺ صحبت از مهدی شد سپس گفت: شنیدم که رسول خدا ﷺ می‌فرمود: مهدی از فرزندان فاطمه است)^(۲). (رسول خدا ﷺ فرمود: اگر از دنیا یک روز بماند خداوند مردی را از اهل بیت من مبعوث می‌کند که جهان را پر از عدل و داد می‌کند)^(۳). (رسول خدا ﷺ فرمود: شما را بشارت دهم به مهدی، در هنگامی که مردم در اختلاف زیادی به سر می‌برند، مبعوث شود و زمین را پر از عدل و داد می‌کند همانطور که پر از ظلم و جور می‌شود)^(۴). همان طور که ملاحظه شد این روایات و ده‌ها روایات دیگر از زبان مبارک رسول خدا ﷺ در وصف حضرت مهدی عجل الله فرجه ذکر شده که بسیاری از آنان طبق اعتقاد ما شیعیان می‌باشد.

مهدی در مکتب تشیع

شیعیان اثنی عشری، مهدی را امام دوازدهم خود از نسل حضرت فاطمه زهرا علیها السلام می‌دانند که فرزند امام حسن عسکری علیه السلام، امام یازدهم می‌باشد. هم اکنون زنده است و منتظر امر الهی برای قیام بر علیه دشمنان خدا و ایجاد حکومتی بر اساس عدل و داد است. از ناحیه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت علیهم السلام روایات زیادی در وصف ایشان نقل شده که ما به چندی از آن اشاره می‌کنیم. امام باقر علیه السلام می‌فرماید: (خداوند متعال از پیامبران اولی العزم میثاق گرفت به اینکه من پروردگار شما هستم و محمد، رسول من است و علی، امیرالمؤمنین و اوصیای بعد او، والیان امر من و خازنان علم من هستند و به وسیله مهدی، دین من پیروز خواهد شد)^(۵). (پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم، امام حسین علیه السلام را بر روی ران مبارک خود می‌نشانند و دست او را می‌بوسید و لب او را می‌مکید و می‌فرمود: تو آقا، پسر آقا

۱. مسند احمد: ج ۱، ص ۸۴ و سنن ابن ماجه: ج ۲، ص ۱۳۶۷.

۲. سنن ابن ماجه: ج ۲، ص ۱۳۶۸.

۳. سنن ابن داود: ج ۲، ص ۳۱۰ و المصنف (ابن ابی شیبه): ج ۸، ص ۶۷۹.

۴. مسند احمد: ج ۳، ص ۳۷، مجمع الزوائد: ج ۷، ص ۳۱۳ و عقد الدررفی اخبار المنتظر (یوسف بن یحیی): ص ۲۳۷.

۵. بصائر الدرجات: ص ۱۲۶.

هستی، تو امام، فرزند امام و پدر امامان هستی، تو حجت خدا و پسر حجت خدا هستی و پدر حجت‌های نه‌گانه بعد از خود هستی که نهمین آنان قائم آنان است^(۱). (امیرالمؤمنین علیه السلام در روایتی طولانی فرمودند: او مهدی است که زمین را پر از عدل و داد می‌کند همانطور که پر از ظلم و جور شد با او حیرت و غیبتی است که بسیاری از اقوام به واسطه آن گمراه می‌شوند و بعضی دیگر هدایت می‌شوند)^(۲). و روایات بسیاری دیگر.

فایده وجود او در حالی که غائب است، برای جامعه چیست؟

باید گفت وجود امام معصوم و حجت خدا، چه حاضر و چه غائب برای خلقت لازم و ضروری است. همانطور که در روایات پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام آمده که اگر حجت نباشد زمین اهل خود را می‌بلعد^(۳). این یکی از سنت‌های الهی است. امام عصر عجل الله فرجه در جواب سؤال پرسش‌کننده درباره علت غیبت فرمودند: خداوند در قرآن می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءٍ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ، ائِ كَسَانِي كِه ائِمَان اُورده ائِد از چئزهایی كه اكر برائ شما آشكار شود، شما را اندوهگین می‌كند مپرسئد﴾^(۴) بر گردن پدران من بیعت طاغوتی از طاوغیت زمان خود بود، در حالی كه من خروج می‌كنم و بیعت هیچ طاغوتی برگردنم نیست اما وجه انتفاع از غیبت من مانند استفاده زمین و اهلش از خورشید است، زمانی كه توسط ابرها پنهان شود و من برای زمین مایه امان هستم، همانطور كه ستارگان مایه امان اهل آسمان هستند^(۵). در ذیل آیه شریفه ﴿الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ﴾^(۶) از امام صادق علیه السلام

۱. الامامة و التبصرة: ص ۱۱۰.

۲. همان: ص ۱۲۰.

۳. بصائر الدرجات: ص ۵۰۹، امالی (صدوق): ص ۲۵۳ و ینابیع المودة (قندوزی حنفی): ج ۳، ص ۳۶۰.

۴. سوره مائده: آیه ۱۰۱.

۵. كمال الدین (صدوق): ۴۸۵، الاحتجاج (طبرسی): ج ۲، ص ۲۸۴ و كشف الغمة: ج ۳، ص ۳۴۰.

۶. سوره بقره: آیه ۳.

نقل شده که منظور از کسانی که به غیب ایمان دارند شیعیان هستند که به قیام قائم اعتقاد دارند^(۱). با توجه به روایات معصومین و امام عصر علیه السلام معلوم می شود که غیبت امام علیه السلام از سنت های الهی بوده و در قرآن هم به آن اشاره شده، همانطور که آیه فوق بر آن دلالت می کند؛ و همچنین خداوند وعده حکومت مستضعفان که طبق روایت اهل بیت علیهم السلام، همان امامان معصوم هستند و در حضرت حجت علیه السلام تجلی کرده اند را داده است، آنجایی که می فرماید:

﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾؛ و خواستیم بر کسانی که در آن سرزمین مستضعف بودند منت نهیم و آنان را پیشوایان مردم گردانیم و ایشان را وارث زمین کنیم^(۲). خداوند ظهور منجی بشریت را نزدیک فرماید و ما را از سربازان و شیعیان حقیقی او بگرداند.

۱. کمال الدین (صدوق): ص ۱۸ و تفسیر البرهان: ج ۸، ص ۱۲۴.

۲. سوره قصص: آیه ۵.

مبحث دوم:

وظایف منتظران در غیبت امام غائب

﴿الم * ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ *﴾

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ ﴿١﴾

بررسی وظایف منتظران در زمان غیبت

همانطور که در مبحث قبل به آن اشاره شد مسأله مهدویت و اعتقاد به موعود نجات دهنده انسان، در تمام ادیان و اقوام گذشته وجود داشته است.

از دیدگاه قرآن کریم و سخنان رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و امامان معصوم عَلَيْهِمُ السَّلَام، مصداق بارز این شخصیت بزرگ، امام عصر عَلَيْهِ السَّلَام است که فرزند امام حسن عسکری عَلَيْهِ السَّلَام، امام یازدهم شیعیان و از نسل حضرت فاطمه زهرا عَلَيْهَا السَّلَام می باشد (۲).

هم اکنون ۱۱۸۰ سال است که ایشان از نظرها پنهان شده و جهانیان چه به صورت خودآگاه و چه ناخودآگاه منتظر او هستند. هرکس به اعتقاد خود، او را صدا می زند، تفاوت در نام است ولیکن چشم‌های همه به یک سرچشمه نور است. در این میان مسائل مختلفی وجود دارد که باید به صورت کارشناسانه مورد بررسی دقیق قرار گیرد. یکی از این مسائل بسیار مهم، بحث درباره علائم قبل از ظهور امام عصر عَلَيْهِ السَّلَام و همچنین اتفاقات قبل و حین ظهور می باشد. آنچه مهم است، وظیفه ما در مقابل این موضوع است. باید گفت در سال‌های اخیر به این مسأله بسیار پرداخته شده لیکن متأسفانه باید اذعان کرد که این موضوع بعضاً به انحراف کشیده شده است. مسأله علائم ظهور از چند منظر مورد بحث واقع شده است که ما به طور خلاصه به آن می پردازیم:

۱. زمان ظهور.

۱. سوره بقره: آیات ۱ تا ۳.

۲. اشاره به روایت ام سلمه: (سمعت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول: المهدي من ولد فاطمه عَلَيْهَا السَّلَام) ام سلمه می گوید: از رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شنیدم که فرمود مهدی از فرزندان فاطمه است. سنن ابن ماجه: ج ۲، ص ۱۳۶۸، سنن ابی داوود: ج ۲، ص ۳۱۰، المستدرک (حاکم) ج ۴، ص ۵۵۷ و دهها منبع دیگر از منابع سنی و شیعه.

۲. شخصیت‌های مرتبط به قبل و حین ظهور.
۳. اتفاقاتی که ماقبل ظهور و در حین آن روی خواهد داد.
و در آخر وظیفه همگانی در مقابل این مسائل.

زمان ظهور

بر اساس روایات معصومین علیهم‌السلام، زمان دقیق ظهور امام عصر علیه‌السلام معلوم نیست تا جایی که امامان معصوم علیهم‌السلام نه تنها زمان ظهور را تعیین نکرده‌اند، بلکه از تعیین زمان آن هم به شدت نهی کرده‌اند. توجه خواننده محترم را به روایاتی که در ذیل می‌آید جلب می‌کنیم: مهزم از امام صادق علیه‌السلام سؤال کرد فدایت شوم امری که باید منتظر آن باشیم چه زمانی است؟ امام علیه‌السلام فرمود: مهزم، تعیین کنندگان وقت (ظهور) دروغ می‌گویند و کسانی که عجله می‌کنند هلاک می‌شوند و مسلمانان (واقعی) نجات می‌یابند^(۱). ابوبصیر می‌گوید از امام صادق علیه‌السلام از قائم سؤال کردم؟ پس فرمود: تعیین کنندگان وقت (ظهور) دروغ می‌گویند ما اهل بیت وقت (ظهور) را تعیین نمی‌کنیم^(۲). فضیل بن یسار از امام باقر علیه‌السلام زمان ظهور را سؤال کرد؟ امام علیه‌السلام سه مرتبه فرمودند: تعیین کنندگان وقت (ظهور) دروغ می‌گویند^(۳). محمد بن همام می‌گوید به امام عصر علیه‌السلام نوشتم، فرج شما چه زمانی خواهد بود؟ امام علیه‌السلام فرمودند: تعیین کنندگان وقت (ظهور) دروغ می‌گویند^(۴).

امام عصر علیه‌السلام در توقیع (نامه)‌ای که خطاب به آخرین نائب خاص خود یعنی علی بن محمد سمري نوشتند، فرمودند: ظهور نیست مگر به اذن خدای عزوجل^(۵). در توقیعی دیگر امام علیه‌السلام می‌فرماید: (زمان) ظهور برعهده خداوند است و تعیین کنندگان وقت (ظهور) دروغ می‌گویند^(۶). این روایات و احادیث مشابه آنها، دلالت می‌کند به اینکه به هیچ وجه تعیین وقت ظهور صحیح نیست و به شدت از آن نهی شده است.

۱. کافی: ج ۱، ص ۳۶۸، ح ۲.

۲. کافی: ج ۱، ص ۳۶۸، ح ۳.

۳. همان: ح ۴.

۴. التمهیص: ص ۱۷.

۵. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۵۱۶.

۶. الغیبة (شیخ طوسی): ص ۲۹۱.

شخصیت‌های قبل و زمان ظهور

یکی دیگر از مسائلی که در طول زمان‌ها و بخصوص سال‌های اخیر به آن پرداخته شده است شخصیت‌هایی هستند که قبل از ظهور و در زمان آن نقش دارند، از جمله این شخصیت‌ها می‌توان به یمانی، خراسانی، نفس زکیه، سفیانی و غیره اشاره کرد. ما در این مبحث در صدد بررسی شخصیت این افراد نیستیم لیکن از باب تذکر و یادآوری به چند نکته اشاره می‌کنیم. به طور کلی طبق روایات اهل بیت علیهم‌السلام، خروج خراسانی، یمانی و سفیانی در یک سال هستند^(۱). اما هم اکنون عده‌ای چه در جهان تشیع و چه تسنن مشغول شبیه سازی و تطبیق افراد مختلف بر شخصیت‌های فوق الذکر هستند. گروهی مدعی ظهور یمانی هستند، عده‌ای خراسانی را بر یک شخص تطبیق می‌دهند و عده‌ای هم فلان شخص را نفس زکیه می‌دانند و گروهی مدعی ظهور سفیانی هستند.

در حالی که تمامی این‌ها حدس و گمانی بیش نیست که به نظر نویسنده ریشه در برنامه ریزی صهیونیست‌ها جهت فرسایش افکار و پراکندگی اجتماع مسلمانان دارد؛ به این صورت که افراد و شخصیت‌هایی که در روایات از آنان نام برده شده در این زمان مصداق سازی می‌کنند. توضیح آنکه، افرادی را در طول چند سال پرورش می‌دهند و سپس به صورت بسیار ظریف، خصوصیات شخصیتی که در روایات از او نام برده شده بر شخص تطبیق می‌دهند و سپس آن شخص آموزش دیده را وارد اجتماع مسلمانان می‌کنند و متأسفانه بسیاری از مردم و حتی صاحبان فکر و اندیشه و نخبگان نیز متوجه این حيله نمی‌شوند.

نمونه بارز آن شخصیت احمد بن حسن یمانی است که به دروغ مدعی آن است که نوه امام عصر علیه‌السلام می‌باشد و اوست یمانی موعود ﴿وَيُلِّ لِكُلِّ أَفَّاكِي أَيْمِي﴾^(۲) نتیجه قضیه، اینکه چون این شخص قاعدتاً باید قبل از ظهور بیاید و حالا که آمده ظهوری اتفاق نیفتاده پس مهدی از اساس دروغ است و ظهوری در کار نیست و به این ترتیب، اساس تفکر ناب مهدوی زیر سؤال برده می‌شود.

۱. الغیبة (نعمانی): ص ۲۶۴.

۲. وای بر هر دروغزن گناه‌پیشه. سوره جاثیه: آیه ۷.

اتفاقات ماقبل ظهور و حین آن

طبق روایات، بعضی اتفاقات ماقبل ظهور حتمی هستند، مانند ندای آسمانی در ماه رمضان، خروج سفیانی، قتل نفس زکیه و فرو رفتن زمین در صحرائ (نزدیک مدینه)^(۱) لکن باید به این نکته توجه داشت که به راحتی نمی توان این اتفاقات را بر اشخاص و اتفاقات این زمان تطبیق داد، زیرا ممکن است نوعی تعیین وقت ظهور محسوب شود که طبق روایات فوق الذکر به شدت توسط معصومین علیهم السلام رد شده است. شبیه سازی و تعیین وقت آنقدر سهم مهملکی برای تفکر مهدویت می باشد که طبق روایت امام صادق علیه السلام یکی از علت های تأخیر در ظهور می تواند همین مسائل باشد. آنجایی که امام علیه السلام به اسحاق بن عمار می فرماید: ای اسحاق این امر (فرج) دوبار به تأخیر افتاده است^(۲). پس مراقب باشیم فریب دشمنان، در هر مرام و مسلک و لباسی که هستند، نخوریم که متضرر خواهیم شد.

وظایف منتظران

طبق احادیث وارده از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، شیعه اثنی عشری، فرقه نجات یافته هستند^(۳) بر این اساس، دشمنان به طور دائم در حال ضربه زدن به این مذهب و پیروان آن هستند که هم اکنون تفکر مهدویت در نقطه کانونی حمله های دشمنان قرار دارد. وظیفه ما در این زمان حساس آن است که به جای آنکه به مطالبی که حول محور علائم ظهور و از این قبیل مباحث می پردازد، اهمیت دهیم، باید به وظایف یک شخص منتظر در زمان غیبت امام علیه السلام اهتمام ورزیم. امام صادق علیه السلام می فرماید: امامت را بشناس زیرا اگر او را

۱. الغیبة (نعمانی): ص ۳۰۱.

۲. همان: ص ۳۰۳.

۳. اشاره به حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله خطاب به امیر المؤمنین علیه السلام (ستفرق امتی علی ثلاث و سبعین فرقة منها فرقة ناجیة و الباقون هالکة و الناجیة الذین یتمسکون بولایتکم و یقتبسون من عملکم). (امت من به ۷۳ فرقه تقسیم می شود که فقط یک فرقه نجات یافته است و باقی هلاک می شوند و آن فرقه ناجیه، همانانی هستند که به ولایت شما چنگ می زنند و از اعمال شما پیروی می کنند). کفایة الاثر: ص ۱۵۵.

بشناسی تقدم و تأخر امر فرج به تو ضرری نمی‌رساند^(۱). پس اولین گام، شناخت مقام و موقعیت امام معصوم علیه السلام است.

سپس گوش فرا دادن به فرامین آن حضرت، که وظایف ما در قبال ایشان، توسط پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام بیان شده است. قرآن کریم می‌فرماید: ﴿الم * ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ * الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ؛ الف لام میم این است کتابی که در [حقانیت] آن هیچ تردیدی نیست [و] مایهٔ هدایت تقوایندگان است. آنان که به غیب ایمان می‌آورند﴾^(۲). امامان معصوم علیهم السلام ذیل این آیات شریفه، کسانی که به امام قائم و غیبت او ایمان دارند را مصداق بارز این آیات معرفی می‌کنند^(۳). شخص منتظر باید از گناه و معصیت دوری کند، به انجام واجبات الهی اهتمام داشته باشد، در خط ولایت امامان معصوم علیهم السلام باشد و از حيله خناسانی که با افکار منحرف و شیطانی خود در صدد فریب مؤمنان هستند، دوری کند که امامان، وعده بهشت به چنین اشخاصی داده‌اند: «طوبى لشيعةنا المتمسكين بحبلنا فى غيبة قائمنا الثابتين على موالاتنا والبراءة من اعدائنا؛ بهشت برای شیعیان ماست همانانی که در غیبت قائم ما به ریسمان (ولایت) ما چنگ زده‌اند و بر دوستی ما و دوری و برائت از دشمنان ما ثابت قدم هستند»^(۴). امیدواریم که ما مصداق آیه شریفه فوق و همچنین این حدیث گرانبها باشیم. ان شاء الله.

۱. کافی: ج ۱، ص ۳۷۱.

۲. سوره بقره: آیات ۱ - ۳.

۳. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۱۷.

۴. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۶۱.

مبحث سوم:

مهدي موعود عجل الله فرجه، امام حاضر و منجی بشریت

﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ *

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ﴾ (۱)

بررسی ابعاد مختلف وجودی حضرت مهدي عجل الله فرجه

الحمد لله که خداوند ما را از موالیان و دوستداران امامان هدی و عترت پاک رسول خدا صلی الله علیه و آله قرار داد و بر ما منتهی بس عظیم عنایت کرده و توفیق اعتقاد به ولایت دوازده امام معصوم را کرامت فرمود و چه نعمتی بالاتر از این وجود دارد، همانطور که در روایات آمده است که، اولین نعمت‌ها، ولایت اهل بیت علیهم السلام می باشد (۲). در این دنیایی که پر از فساد و دنیا طلبی و دارای انواع و اقسام مظاهر شیطانی است، حفظ این اعتقاد بسی سخت و مشکل است. امام ما غائب است و شیعیان در اقلیت هستند.

از طرفی دشمنان خدا در جبهه تشیع نیز نفوذ کرده‌اند و انواع و اقسام تفکرات را به وجود آورده‌اند و سعی در منحرف کردن آن دارند. در این هنگام است که باید دست به دامان آل الله، بالأخص امام حاضر عجل الله فرجه شویم که مبادا از ریسمان محکم الهی که همان ولایت اهل بیت علیهم السلام است، دور شویم.

متأسفانه جامعه ما دستخوش انواع و اقسام هجمه‌ها از ناحیه دشمنان برای از بین بردن اعتقادات ناب مردم شده است و بر اهل فن در امور دینی واجب است که با این هجمه‌ها مبارزه کنند. کلامی هم با کسانی داریم که از راه حق و مستقیم منحرف شده‌اند: بدانید که خداوند حافظ دین خود است و اگر همه مردم یک جامعه نیز از راه حق منحرف شوند، هیچ آسیبی به عظمت و بزرگی خدا و اهل بیت علیهم السلام وارد نخواهد شد، بلکه کسی که منحرف شده، ضرر خواهد

۱. سوره بقره: آیات ۲ و ۳.

۲. امالی (صدوق): ص ۵۶۲؛ شرح الأخبار (قاضی نعمان): ج ۳، ص ۸ و امالی (شیخ طوسی): ص ۴۵۶.

امام حاضر و منجی بشریت

کرد. قرآن کریم نسبت به کسانی که از راه خدا منحرف شده‌اند می‌فرماید: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، هر کس از شما از دین خود برگردد، به زودی خدا گروهی [دیگر] را می‌آورد که آنان را دوست دارد و آنان [نیز] او را دوست می‌دارند﴾^(۱).
 در این مبحث قصد داریم، وجود حضرت بقیة الله الأعظم عجل الله فرجه را با عنایت به آیات الهی و کلمات رسول خدا و ائمه طاهرين علیهم السلام و همچنین با استدلالات عقلی و منطقی و با عنایت به مسائل تاریخی، اثبات کنیم تا اگر کسی بر اثر القای شبهات از ناحیه دشمنان، در دلش شک و شبهه‌ای در باب وجود امام دوازدهم، ایجاد شده، رفع شبهه شود و از اعتقاد اصلی خود مطمئن گردد و بداند که اعتقاد به وجود مهدي امت و حضور ایشان، تنها راه نجات است.

قضیه اسارت مادر مکرمه حضرت امام عصر عجل الله فرجه

یکی از شبهاتی که مطرح کرده‌اند، آن است که در روایات آمده، نرجس خاتون علیها السلام، در زمان امامت امام هادی علیه السلام در جنگ بین مسلمانان و رومیان به اسارت در آمده در حالی که در زمان امام هادی علیه السلام، جنگی بین مسلمانان و رومیان رخ نداده است؟! ما در اینجا شواهد تاریخی را بررسی و در آخر نتیجه‌گیری خواهیم کرد و معلوم خواهد شد که آیا این شبهه درست است یا خیر؟

بر اساس روایتی که شیخ صدوق رحمته الله در کتاب کمال الدین و همچنین طبری شیعی در دلائل و شیخ در الغیبه آورده‌اند، قضیه جنگ بین مسلمانان و مسیحیان رومی و اسارت نرجس خاتون در زمان امامت امام هادی علیه السلام و امام عسکری علیه السلام اتفاق افتاده است^(۲).

۱. سوره مائده: آیه ۵۴.

۲. کمال الدین (صدوق): ص ۴۱۷؛ دلائل الامامة: ص ۴۸۹ والغیبة (شیخ طوسی): ص ۲۰۸.

با توجه به اینکه آغاز امامت امام هادی علیه السلام در سال ۲۲۰ هجری و شهادت ایشان در سال ۲۵۴ هجری روی داده و از طرفی امام عسکری علیه السلام در سال ۲۳۲ هجری به دنیا آمده‌اند، پس به طور حتم باید این واقعه (جنگ مسلمانان و رومیان) بین سال‌های ۲۳۲ تا ۲۵۴ قمری روی داده باشد.

البته حصر ابتدایی (یعنی سال ۲۳۲) نیز تسامحی است زیرا این سال، سال ولادت امام عسکری علیه السلام است در حالی که جنگ مورد بحث، در سال‌های جوانی حضرت روی داده است. با بررسی مصادر تاریخی به این مسأله می‌رسیم که بین سال‌های ۲۴۴ هجری تا ۲۵۴ هجری (سال شهادت امام هادی علیه السلام) چند جنگ بین مسلمانان و رومیان روی داده که اتفاقاً در همه آنها، پیروزی با لشکر مسلمانان بوده است.

ابن اثیر در کتاب تاریخی خود به نام الکامل فی التاریخ، ضمن وقایع سال ۲۴۴ هجری به فتح قصریانه از بلاد روم اشاره می‌کند که لشکر مسلمانان به فرماندهی عباس بن فضل بن یعقوب، از فرماندهان بنی‌عباس، لشکر رومیان را شکست داده و منهزم می‌کند و قصریانه را فتح می‌کند^(۱). همچنین در سال ۲۴۶ بار دیگر به صقلیه که آن هم از بلاد روم بوده، حمله کرده و چند قلعه را فتح می‌کند و بسیاری از لشکریان روم در این جنگ کشته می‌شوند^(۲). عباس بار دیگر در سال ۲۴۷، به منطقه سرقوسه که آن نیز از بلاد روم است حمله می‌کند و غنائم بسیاری را به دست می‌آورد^(۳). همچنین ابن اثیر در ضمن بیان وقایع سال ۲۵۱، به فتح منطقه مظموره از مناطق روم اشاره می‌کند که جماعت بسیاری از رومیان در این جنگ به اسارت مسلمانان در می‌آیند^(۴).

در بین سال‌های ۲۵۲ تا ۲۵۴ هجری نیز جنگ‌های متعددی

۱. الکامل فی التاریخ: ج ۷، ص ۶۲.

۲. همان: ص ۶۳.

۳. همان: ص ۶۴.

۴. همان: ص ۱۶۴.

بین مسلمانان و رومیان روی می‌دهد که در همگی آنها مسلمانان پیروز شده‌اند^(۱). حموی در معجم البلدان در ضمن معرفی منطقه سرقوسه می‌گوید: سرقوسه بزرگ‌ترین منطقه صقلیه است که در قدیم محل حکومت قیصر روم بوده است^(۲).

بسیاری از این مطالب در تاریخ طبری^(۳) تاریخ ابوالفداء^(۴)، تاریخ ابن خلدون^(۵) و بسیاری کتب دیگر تاریخی ذکر شده است. ممکن است این سؤال به ذهن خطور کند که چرا کتب تاریخی به قضیه اسارت نرجس خاتون اشاره نکرده‌اند و چرا این قضیه در کتب تاریخ واضح نیست و به طور قطع نمی‌توان بیان داشت که کدام جنگ، مورد نظر ماست؟ در جواب می‌گوییم: تمامی قضایای مربوط به امام زمان عجل الله فرجه، از قبل از اسارت حضرت نرجس عجل الله فرجه تا غیبت ایشان مخفی بوده و به غیر خواص شیعیان و معتمدین امامان، کسی از آن با خبر نبوده تا جایی که حتی بعضی از نزدیک‌ترین نزدیکان نسبی ائمه علیهم السلام هم از آن آگاهی نداشتند و از طرفی ناقلین تاریخ مانند طبری، ابن اثیر، ابن خلدون و غیره همگی از اهل تسنن بودند و زمانی که حتی بیشتر شیعیان از این اتفاقات باخبر نبودند، تکلیف اهل سنت مشخص است. خداوند برای حفظ این امام همام، مقدر کرده بود که امور ایشان در خفا و پنهانی باشد.

برطبق حدیث شیخ صدوق، حضرت نرجس خاتون به زی کنیزان در آمده بود و کسی خبر نداشت که ایشان نوه قیصر روم است. ما در اینجا قصد داشتیم که فقط به شواهد تاریخی این جنگ اشاره کنیم و در صدد بیان جزئیات آن نبودیم.

استدلال به وجود امام زمان عجل الله فرجه در این زمان

در این مقام قصد داریم وجود امام عصر عجل الله فرجه را با استناد به

۱. الکامل فی التاریخ: ج ۷، ص ۱۰۷.

۲. معجم البلدان: ج ۳، ص ۲۱۴.

۳. تاریخ طبری: ج ۷، ص ۳۸۱ و ص ۴۰۵.

۴. تاریخ ابوالفداء: ج ۲، ص ۳۸.

۵. تاریخ ابن خلدون: ج ۴، ص ۲۰۲.

دلایل نقلی و منطقی بررسی کنیم.

استناد به حدیث ثقلین

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله بارها به حدیث شریف ثقلین «انی تارک فیکم الثقلین أحدهما أكبر من الآخر کتاب الله جبل ممدود من السماء إلى الأرض وعترتی أهل بیتی وانهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض»^(۱)، اشاره کرده‌اند و این حدیث البته با تعبیر گوناگون ولی معنای واحد، مورد اتفاق فریقین می‌باشد. به طوری که به حد تواتر^(۲) و یا حداقل تضافر^(۳) رسیده است. رسول خدا صلی الله علیه و آله در این حدیث، قرآن کریم و اهل بیت علیهم السلام را در کنار هم قرار داده است و آن دو را جداناپذیر معرفی کرده است. «انهما لن یفترقا حتی یردا علی الحوض».

بر طبق قائلین به عدم وجود امام عصر عجل الله فرجه، آنان در مواجهه با این حدیث با مشکل مواجه می‌شوند، زیرا مستلزم آن است که قائل به عدم وجود ثقل دیگر قرآن، بعد از شهادت امام عسکری علیه السلام شوند، و همچنین قائل به عدم صدق کلام رسول خدا صلی الله علیه و آله (نعوذ بالله) باشند. پس باید گفت که ثقل دیگر وجود دارد، زیرا همانطور که در زمان پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، حضرت امیرالمؤمنین، حضرت زهرا و امامین حسنین علیهم السلام و بعد از آنان امام سجاد تا امام عسکری علیهم السلام، ثقل دیگر قرآن بودند، پس باید بعد از ایشان تا قیامت هم معصومی، هم ردیف با این امامان باشد تا حدیث شریف ثقلین در وجود با عظمت او بروز کند و او کسی نیست به جز وجود مقدس

۱. من دو چیز گرانبها را نزد شما به جا می‌گذارم که یکی از دیگری بزرگتر است، کتاب خدا، ریسمان محکم از آسمان تا زمین و عترتم اهل بیتم، این دو از هم جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند. مسند احمد: ج ۳، ص ۱۴؛ المصنف (ابن ابی شیبیه): ج ۷، ص ۴۱۸؛ مسند ابی یعلی: ج ۲، ص ۳۰۳ و دهها کتب دیگر از منابع شیعه و سنی. در المصنف به جای ثقلین، خلیفتین ذکر شده است.

۲. تواتر: اصطلاحی است در علم حدیث به این معنا که روایتی از طرق و افراد مختلف و بسیار، گزارش شود به گونه‌ای که به صحت خبر اطمینان حاصل شود.

۳. تضافر: روایتی که به حد تواتر نرسد اما باز هم به صحت آن اطمینان داشته باشیم.

حضرت بقیة الله الأعظم حضرت مهدي عجل الله فرجه.
 زیرا به اتفاق کل مسلمانان، معصومی غیر آن وجود مقدس
 وجود ندارد.

استدلال به وجود شر مطلق و خیر مطلق

همانطور که خداوند به ابلیس به عنوان پرچمدار جبهه ضد خدا
 و به عنوان شر مطلق، مهلت داده که تا روز معلوم، زنده باشد^(۱) و او
 هم از این مهلت استفاده کرده، و همه انسانها در معرض وساوس و
 فریب‌های او قرار دارند، البته به جز مخلصون که همان اهل
 بیت علیهم السلام هستند؛ حکمت الهی اقتضا می‌کند که خیر مطلق و مظهر
 تمام خوبی‌ها هم بر روی زمین باشد تا چه به صورت آشکارا و چه
 به صورت نهان، خلق را به سوی سعادت رهنمون باشد و از هدایت
 او بهره برند.

شبهه: ممکن است این سؤال به ذهن آید که این خیر مطلق که
 همان امام هدایتگر است، چگونه با عدم حضورش در بین مردم
 می‌تواند آنان را هدایت کند؟

جواب (۱): شیطان از بارزترین مصادیق ائمه کفر است که به
 آتش دعوت می‌کند ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ؛ و آنان را
 پیشوایانی که به سوی آتش می‌خوانند گردانیدیم﴾^(۲) آیا کسی
 شیطان را دیده؟ جواب منفی است.

آیا کسی فریب وساوس او را می‌خورد؟ جواب به طور حتم مثبت
 است. پس آشکار نبودن شیطان، مانع آن نیست که به آنچه قسم
 خورده - یعنی فریب دادن انسانها - عمل نکند. امام عصر عجل الله فرجه، امام

۱. اشاره به آیات شریفه ﴿قَالَ فَأَخْرَجُ مِنْهَا قَائِكَ رَجِيمٌ * وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى
 يَوْمِ الدِّينِ * قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ * قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ *
 إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ * قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لِأَزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
 وَلَا أُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ * إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ؛ فرمود: از این [مقام]
 بیرون شو که تو رانده شده‌ای. و تا روز جزا بر تو لعنت باشد. گفت: «پروردگارا،
 پس مرا تا روزی که برانگیخته خواهند شد مهلت ده» فرمود: «تو از مهلت
 یافتگانی، تا روز [و] وقت معلوم». سوره حجر: آیات ۳۴ - ۳۹.

۲. سوره قصص: آیه ۴۱.

هدایت است ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا؛ و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما هدایت می‌کردند﴾^(۱) آشکار نبودن ایشان، دلیل بر آن نیست که نتوانند ولایت خود را بر جهانیان اعمال کنند. ایشان بین مردم حضور دارند ولیکن کسی او را نمی‌شناسد.

جواب (۲): امام عصر عجل الله فرجه خود در جواب سؤال کننده که پرسید اثر شما با وجود غیبتتان چگونه است؟ فرمود: وجه بهره‌گیری و انتفاع از من در زمان غیبتمان مانند اثر خورشید بر زمین در هنگامی است که ابر جلوی خورشید را گرفته و آن را پوشانده است^(۲). البته روایتی به این مضمون از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله نیز نقل شده است^(۳).

بله همانطور که ابرهای بارانی نمی‌توانند جلوی ورود تشعشعات خورشید به زمین را بگیرند و فقط باعث می‌شوند که خورشید از چشمان ما پنهان شوند؛ حجاب غیبت هم مانع ولایت امام عصر عجل الله فرجه بر بندگان نیست، هرچند ایشان از دید چشمان ما پنهان باشند.

وجود حضرت مهدي عجل الله فرجه در کلمات معصومین علیهم السلام

می‌دانیم که معصومین علیهم السلام به دلیل دارا بودن صفت عصمت، هیچ اشتباهی از آنان صادر نمی‌گردد و هر کلامی که از زبان شریف آنان خارج می‌شود، مورد تأیید ذات باری تعالی است. همانطور که رسول خاتم صلی الله علیه و آله از روی هوا و هوس صحبت نمی‌کند ﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ * إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ؛ و سخن از روی هوس نمی‌

۱. سوره انبیاء: آیه ۷۳.

۲. أما وجه الانتفاع بی فی غیبتی فکالاتنتفاع بالشمس إذا غیبتها عن الأبصار السحاب، کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۴۸۵، ح ۴ والغیبة (شیخ طوسی): ص ۲۹۲، ح ۲۴۷.

۳. قال جابر: فقلت له: یا رسول الله فهل یقع لشعبته الانتفاع به فی غیبته؟ فقال صلی الله علیه و آله: أی والذی بعثنی بالنبوة إنهم یتستضیئون بنوره وینتفعون بولایته فی غیبته کانتفاع الناس بالشمس وإن تجللها سحاب. کمال الدین (صدوق): ص ۲۵۳؛ کفایة الاثر: ص ۵۵ و اعلام الوری: ج ۲، ص ۱۸۲.

گوید، این سخن بجز وحیی که وحی شود نیست ﴿^(۱)﴾. همچنین ائمه طاهرین علیهم السلام نیز در این مقام و صفت، با رسول خدا صلی الله علیه و آله شریک هستند، فلذا کلام ایشان بر ما حجت است و نافرمانی از کلام و دستورات ایشان، نافرمانی از خدای متعال است. حضرات معصومین از پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله تا امام عسکری علیه السلام، در احادیث مختلف بر وجود و حضور حضرت مهدی علیه السلام، در جهان اشاره کرده اند که در ادامه به چند حدیث از ایشان اشاره می کنیم. این نکته قابل ذکر است که روایات ذیل چه از لحاظ سند و چه از لحاظ متن مورد قبول علمای شیعه می باشد و به اصطلاح این روایات تصحیح سندی شده است.

حدیث رسول خدا صلی الله علیه و آله

۱. امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان از رسول خدا صلی الله علیه و آله روایت کند که فرمودند: هر که دوست دارد که به دین من متمسک شود و پس از من در کشتی نجات سوار شود باید که به علی بن ابی طالب اقتدا کند و دشمنش را دشمن بدارد و دوستش را دوست بدارد که او وصی من و جانشین من بر امتم در حیات و ممات من است، و او امام هر مسلمان و امیر هر مؤمن پس از من است. قول او قول من و امر او امر من و نهی او نهی من است.... تا آنجایی که می فرماید: هر که علی را نصرت کند خداوند او را در روز قیامت نصرت نماید و حجتش را هنگام بازخواست تلقین وی فرماید، سپس فرمود: حسن و حسین دو امام امت من پس از پدرشان و سید جوانان اهل بهشت هستند و مادرشان سرور زنان عالم و پدرشان سرور اوصیاء هستند، و از فرزندان حسین نه تن امامند که نهمین آنها قائم از فرزندان من است ^(۲).

۲. در آخر کار امتم، مهدی خروج می کند. خداوند زمین را با باران

۱. سوره نجم: آیات ۳ و ۴.

۲. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۲۶۰ و التحصین (سید بن طاووس): ص ۵۵۳. با مراجعه به کتب رجال، این روایت از نظر سندی صحیح است.

رحمت، سیراب می‌کند و زمین نبات خود را خارج می‌کند...^(۱).

حدیث امیرالمؤمنین علیه السلام

ای حسین! نهمین از فرزندان تو همان قائم به حق است کسی که آشکارکننده دین و بسط دهنده عدل است، حسین علیه السلام گوید: گفتم یا امیرالمؤمنین! آیا آن واقع خواهد شد؟ فرمود: سوگند به خدایی که محمد را به نبوت مبعوث کرد و او را بر جمیع خلائق برگزید آن واقع خواهد گردید و لیکن پس از غیبت و حیرتی که جز مخلصین کسی در آن استوار نمی‌ماند^(۲).

حدیث لوح

امام باقر علیه السلام از جابر بن عبد الله انصاری روایت کند که گفت: بر مولای خود فاطمه زهرا علیها السلام وارد شدم و در مقابل ایشان لوحی بود که اسامی اوصیاء در آن نوشته شده بود. پس شمردم و ۱۲ تن بودند و آخرین آنان قائم بود. جابر گوید: نام محمد در سه موضع و نام علی در چهار موضع آن بود^(۳).

حدیث امام حسن مجتبی علیه السلام

ابو سعید عقیصا گوید: وقتی امام حسن علیه السلام با معاویه مصالحه کرد، مردم به نزد او آمدند و بعضی از آنها امام علیه السلام را به واسطه بیعتش مورد سرزنش قرار دادند، امام علیه السلام فرمود: وای بر شما، چه می‌دانید که چه کردم؟ به خدا سوگند این عمل برای شیعیانم از آنچه که آفتاب بر آن بتابد و غروب کند بهتر است، آیا نمی‌دانید که

۱. المستدرک حاکم: ج ۴، ص ۵۷۷. طبق نظر حاکم، حدیث صحیح است.

۲. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۰۴؛ اعلام الوری: ج ۲، ص ۲۲۹ و کشف الغمّة: ج ۳، ص ۳۲۸. طبق نظر آیت الله خوئی در معجم رجال الحدیث تمامی روات آن ثقه و هم طبقه هستند (حدیث صحیح است).

۳. عیون اخبار الرضا علیه السلام: ج ۱، ص ۵۲ و العدد القویة (علامه حلی): ص ۷۱. طبق نظر آیت الله خوئی در المعجم رجال الحدیث، تمامی روات ثقه و سند متصل است و حدیث صحیح است.

من امام مفترض الطاعه بر شما هستم و به نص رسول خدا ﷺ یکی از دو سروران جوانان بهشتم؟ گفتند: آری، فرمود: آیا می دانید که وقتی خضر علیا کشتی را سوراخ کرد و دیوار را بپا داشت و آن جوان را کشت، این اعمال موجب خشم موسی بن عمران گردید چون حکمت آنها بر وی پوشیده بود؟ اما آن اعمال نزد خدای تعالی عین حکمت و صواب بود؟ آیا می دانید که هیچ یک از ما ائمه نیست جز آنکه بیعت سرکش زمانش بر گردن اوست مگر قائمی که روح الله عیسی بن مریم پشت سر او نماز می خواند؟ خداوند ولادت او را مخفی می سازد و شخص او نهان می شود تا آنگاه که خروج کند، بیعت احدی بر گردن او نباشد. او نهمین از فرزندان برادرم حسین است و فرزند سرور کنیزان، خداوند عمر او را در دوران غیبتش طولانی می گرداند، سپس با قدرت خود او را در صورت جوانی که کمتر از چهل سال دارد ظاهر می سازد تا بدانند که خداوند بر هر کاری توانا است^(۱).

حدیث امام حسین علیا

امام حسین علیا فرمود: قائم ما ظاهر می شود و از ظالمین انتقام می گیرد. از ایشان سؤال شد: ای پسر رسول خدا! قائم شما کیست؟ فرمود: هفتمین از فرزندان فرزندم محمد بن علی و او حجة بن الحسن بن علی بن محمد بن علی بن موسی بن جعفر بن محمد بن علی، فرزندم، و اوست که غیبت طولانی خواهد داشت. سپس ظاهر می شود و زمین را پر از عدل و داد می کند، همانطور که پر از ظلم و جور شده بود^(۲).

۱. کمال الدین (صدوق): ص ۳۱۵ و اعلام الوری: ج ۲، ص ۲۲۹. در سند این روایت، روایتی هستند که درباره آنان مدح و ذمی نیامده لذا نمی توان بر آن صفت حدیث صحیح به کار برد، لیکن متن حدیث مشکلی ندارد و مورد قبول امامیه است.

۲. اثبات الهداة (حر عاملی): ج ۳، ص ۵۶۹، ح ۶۸۱. به نقل از کتاب اثبات الرجعة (فضل بن شاذان). با مراجعه به کتب رجال، این روایت از نظر سندی صحیح است.

حدیث امام زین العابدین علیه السلام

ابوحمره ثمالی از امام سجّاد علیه السلام روایت کند که فرمود: این آیه درباره ما نازل شده است: ﴿وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ؛ خویشتاوندان به یکدیگر سزاوارترند﴾^(۱). و این آیه نیز درباره ما نازل شده است: ﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ؛ و این سخن را در فرزندان خود سخنی پاینده کرد﴾^(۲). و امامت تاروز قیامت در نسل حسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام است، و برای قائم ما دو غیبت است که یکی از دیگری طولانی تر است... و اما غیبت دیگر طولانی می شود تا به غایتی که بیشتر معتقدین به آن امام از این امر باز گردند و بر آن ثابت نمانند مگر کسی که یقینش قوی و معرفتش درست باشد و در دلش حرجی از آنچه حکم می کنیم نبوده و تسلیم ما اهل بیت باشد^(۳).

حدیث امام محمد باقر علیه السلام

بعد از حسین بن علی علیه السلام نه (۹) امام است که نهمین آنان قائم آنان است^(۴). (۵)

حدیث امام جعفر صادق علیه السلام

۱. عبدالله بن سنان گوید: من و پدرم بر امام صادق علیه السلام وارد شدیم، فرمود: حال شما چون باشد آنگاه که به حالی درآئید که امام هدایت را نبینید و نشانه هدایت رؤیت نشود و هیچ کس نجات نیابد مگر آنکه دعای غریق را بخواند...^(۶).

۱. سوره انفال: آیه ۷۵.

۲. سوره زخرف: آیه ۲۸.

۳. الامامة و التبصرة: ص ۲ و کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۲۳. با مراجعه به کتب رجال، این روایت از نظر سندی صحیح است.

۴. حدیث حسن کالصحیح است. مرآة العقول: ج ۶ ص ۲۳۱.

۵. کافی: ج ۱، ص ۵۳۳ و الغیبة (نعمانی): ص ۹۵.

۶. الامامة و التبصرة: ص ۱۲۷؛ کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۴۸ و الغیبة

۲. صفوان بن مهران جمال گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: آگاه باشید که بخدا سوگند مهدی شما غایب خواهد شد تا به غایتی که جاهل شما گوید: برای خداوند در آل محمد صلی الله علیه و آله نیازی نیست، سپس مانند شهاب ثاقب پیش می آید و زمین را از عدل و داد آکنده می سازد همان گونه که پر از ظلم و جور شده باشد^(۱).

حدیث امام موسی کاظم علیه السلام

۱. داود بن کثیر الرقی گوید: از امام هفتم موسی بن جعفر علیه السلام از صاحب الأمر پرسیدم، فرمود: اوست رانده شده و تنها و غریب و غائب از خاندان خود که خونخواه پدرش می باشد^(۲).

۲. قائم، کسی است که زمین را از دشمنان خدا پاک و طاهر کرده و آن را پر از عدل و داد خواهد نمود و او پنجمین از فرزندان من است^(۳).

حدیث امام رضا علیه السلام

۱. ریّان بن صلت گوید: به امام رضا علیه السلام گفتم: آیا شما صاحب الأمر هستید؟ فرمود: من صاحب الأمر هستم اما آن کسی که زمین را از عدل آکنده سازد همچنان که پر از جور شده باشد نیستم و چگونه او باشم در حالی که ضعف بدن مرا می بینی، و قائم کسی است که در سنّ شیوخ و منظر جوانان قیام کند و نیرومند باشد به غایتی که اگر دستش را به بزرگ ترین درخت روی زمین دراز کند آن را از جای برکند و اگر بین کوهها فریاد برآورد صخره های آن فرو

⇒ (نعمانی): ص ۱۶۱. با مراجعه به کتب رجال، این روایت از نظر سندی صحیح است.

۱. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۶۱. با مراجعه به کتب رجالی، حدیث از نظر سندی بدون اشکال است.

۲. کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۶۱. با مراجعه به کتب رجالی، حدیث از نظر سندی بدون اشکال است.

۳. الامامة و التبصرة: ص ۲؛ کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۶۱ و کفایة الأثر: ص ۳۶۹. با مراجعه به کتب رجالی، حدیث از نظر سندی بدون اشکال است.

پاشد. عصای موسی و خاتم سلیمان علیه السلام با اوست، او چهارمین از فرزندان من است، خداوند او را در ستر خود نهان سازد سپس او را ظاهر کند و به واسطه او زمین را از عدل و داد آکنده سازد همچنان که پر از ظلم و ستم شده باشد^(۱).

۲. عبد السلام بن صالح هروی گوید: من از دعبل بن علی خزاعی شنیدم که می‌گفت: بر مولای خود امام رضا علیه السلام قصیده خود را که چنین آغاز می‌شود خواندم:

مدارس آیات خلت من تلاوة

ومنزل وحی مقفر العرصات

و چون به این ابیات رسیدم:

خروج امام لا محالة خارج

يقوم علی اسم الله و البركات

يميز فينا كل حق و باطل

و يجزی علی النعماء و النقمات

امام رضا علیه السلام به سختی گریستند، سپس سر خود را بلند کرده و به من فرمودند: ای خزاعی! روح القدس این دو بیت را بر زبان تو جاری کرده است، آیا می‌دانی این امام کیست؟ و کی قیام خواهد کرد؟ گفتم نه ای مولای من! فقط شنیده‌ام که امامی از شما خروج می‌کند و زمین را از فساد پاک می‌سازد و آن را از عدل آکنده می‌سازد، همان‌گونه که از ستم پُر شده باشد. فرمود: ای دعبل! امام پس از من فرزندم محمد است و پس از او فرزندش علی و پس از او فرزندش حسن و پس از او فرزندش حجت قائم که در دوران غیبتش منتظر او باشند و در ظهورش از او اطاعت کنند و اگر از دنیا جز یک روز باقی نمانده باشد خدای تعالی آن روز را طولانی فرماید تا خروج کند و زمین را از عدل آکنده سازد همچنان که از جور پر

۱. الامامة و التبصرة: ص ۲؛ کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۷۶. با مراجعه به کتب رجالی، حدیث از نظر سندی بدون اشکال است.

شده باشد^(۱).

حدیث امام جواد علیه السلام

عبد العظیم حسنی گوید: بر مولای خود امام جواد علیه السلام وارد شدم و می خواستم از قائم پرسش کنم که آیا مهدی هم اوست یا غیر او؟ امام علیه السلام آغاز سخن کرد و فرمود: ای ابو القاسم قائم ما همان مهدی است کسی که باید در غیبتش او را انتظار کشند و در ظهورش او را فرمان برند و او سومین از فرزندان من است و سوگند به کسی که محمد علیه السلام را به نبوت مبعوث فرمود و ما را به امامت مخصوص گردانید اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نمانده باشد خداوند آن روز را طولانی گرداند تا در آن قیام کند و زمین را پر از عدل و داد نماید، همچنان که آکنده از ظلم و جور شده باشد و خدای تعالی امر او را در یک شب اصلاح فرماید چنان که امر موسی کلیم علیه السلام را اصلاح فرمود، او رفت تا برای خانواده اش شعله ای آتش بیاورد اما چون برگشت، رسول و پیامبر بود^(۲).

حدیث امام هادی علیه السلام

ابوهاشم جعفری گوید: از امام هادی علیه السلام شنیدم که می فرمود: جانشین پس از من فرزندم حسن است و با جانشین او چگونه اید؟ گفتم: فدای شما شوم! برای چه؟ فرمود: زیرا شخص او را نمی بینید و یاد کردنش به نام روان بود. گفتم: پس چگونه او را یاد کنیم؟ فرمود: بگوئید: الحجّة من آل محمد سلام و درود خدا بر او باد^(۳).

۱. عیون اخبار الرضا علیه السلام: ج ۲، ص ۲۹۷؛ کفایة الأثر: ص ۲۷۶ و اعلام الوری: ج ۲، ص ۶۸ با مراجعه به کتب رجالی، حدیث از نظر سندی بدون اشکال است.

۲. الامامة و التبصرة: ص ۲؛ کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۷۷ و کفایة الأثر: ص ۲۸۸. با مراجعه به کتب رجالی، حدیث از نظر سندی بدون اشکال است.

۳. الامامة و التبصرة: ص ۱۱۸ و کمال الدین (شیخ صدوق): ص ۳۸۱. با مراجعه به کتب رجال، این روایت از نظر سندی صحیح است.

حدیث امام حسن عسکری علیه السلام

محمد بن عبد الجبار (از اصحاب و خادمان خاص امام عسکری علیه السلام) می گوید از امام علیه السلام پرسیدم، امام و حجت بر مردم بعد از شما کیست؟ امام علیه السلام فرمود: امام و حجت خدا بعد از من فرزندم است. همنام رسول خدا صلی الله علیه و آله و هم کنیه ایشان. کسی که ختم کننده حجت های الهی است و آخرین خلفای اوست. محمد بن عبد الجبار از امام علیه السلام سؤال کرد او کیست؟ امام علیه السلام فرمود: از دختر فرزند قیصر روم. بدرستی که او به دنیا خواهد آمد و از مردم پنهان می شود، غیبتی طولانی، سپس ظاهر می شود^(۱).

در احادیث نقل شده در فوق، سه نکته باید مورد توجه قرار گیرد و در آن تأمل شود:

۱. در این احادیث، بسیار به مسأله غیبت اشاره شده است. واضح است که زمانی از این کلمه تعبیر می شود که شخص حاضر باشد اما دیده نشود و از نظرها غایب باشد و این برخلاف نظر عده ای از فرق است که قائل به عدم تولد او هستند و می گویند که او زاده نشده و در آخر الزمان به دنیا خواهد آمد.

۲. در این احادیث به اسامی امامان اشاره شده که علاوه بر آنکه دلالت بر وجود ۱۲ امام معصوم دارد (برخلاف زیدیه، اسماعیلیه و غیره که قائل به امامت ۱۲ امام نیستند)، دلالت بر وجود مهدی بدون واسطه به امامان می کند.

۳. در این روایات به فاصله امام بیان کننده حدیث، با امام عصر علیه السلام اشاره دارد، مانند: ... ای دعبل! امام پس از من فرزندم محمد است و پس از او فرزندش علی و پس از او فرزندش حسن و پس از او فرزندش حجت قائم... و بیان این مطلب یعنی آنکه امامان، آدرس امام غائب را داده اند تا ما در مصداق، دچار اشتباه

۱. اثبات الهداة: ج ۳، ص ۵۶۹، ح ۶۸۰ به نقل از کتاب اثبات الرجعة (فضل بن شاذان). حدیث صحیح است.

نشویم. این نکات مارا به نتیجه مهمی می‌رساند و آن این است که مهدی امت عجل الله فرجه زنده است و ایشان فرزند امام عسکری علیه السلام است و اوست که روزی خواهد آمد و با اراده الهی و نصرت او، زمین را پر از عدل و داد می‌کند و به آرزوی انسان‌ها در طول تاریخ بشریت جامه عمل می‌پوشاند و این آیه را تفسیر می‌کند که ﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ و ما بر آن هستیم که بر مستضعفان روی زمین نعمت دهیم و آنان را پیشوایان سازیم و وارثان گردانیم (۱). ان شاء الله ما آن روز را درک کنیم و طعم شیرین عدالت علوی را با دستانتان با کفایت مهدی آل محمد صلی الله علیه و آله بچشیم. والسلام علیکم ورحمة الله والسلام علی المرسلین.

شعبان ۱۴۴۰ - فروردین ۱۳۹۸

سید محمدجواد طاهری موسوی

دفتر آیت الله حاج سید عبدالصاحب موسوی - دامت برکاته -

قم المقدسه